

JŪSŲ VAIKAI SKAITMENINIAME PASAULYJE

PATARIMAI TĒVAMS

PRIVATUMAS SOCIALINIUIOSE TINKLUOSE

Socialiniai tinklalapiai leidžia žmonėms iš viso pasaulio dalintis informacija. Tačiau kaip galite padėti savo vaikams išlikti saugiams, kai jie bendrauja internete? Gali pasirodyti, kad apsaugoti asmeninę informaciją socialiniuose tinkluose yra ganėtinai sunku, tačiau iš tiesų vos keletas paprastų pelės spustelėjimų leis užtikrinti jūsų asmeninės informacijos saugumą.

1 VIEŠA AR PRIVATU

Kalbant apie asmeninę informaciją socialiniuose tinkluose reikia omenyje turėti du pagrindinius nustatymus:

- ▶ **Vieša:** visą informaciją gali matyti visi.
- ▶ **Uždara ar privatu:** niekas negali matyti informacijos, nebent jūs to norėtumėte.

Pirmas žingsnis norint apsaugoti vaiko privatumą yra padrąsinti jį padaryti savo profilį „uždara“ ar „privatų“. Labai paprasta!

2 BLOKAVIMAS

Jūsų vaikas turi nuspręsti, kam suteiks prieigą prie savo profilio. Paskatinkite vaiką į draugų sąrašą priimti tik tuos žmones, kuriuos jis iš tiesų pažįsta. Jei vaikas susiduria su nepageidaujamu asmeniu, jis visuomet gali tą žmogų užblokuoti ir nesuteikti jam prieigos prie savo asmeninės informacijos.

3 NUSTATYMŲ PATIKRINIMAS

Tikrame pasaulyje informacijos kiekis, kuriuo norime pasidalinti, priklauso nuo to, su kuo tuo metu bendraujame. Tokiu požiūriu remiantis turėtų būti kuriami ir jūsų vaiko profiliai socialiniuose tinkluose. Dauguma socialinių tinklalapių suteikia vartotojams galimybę nuspręsti, kokią informacijos kiekį jie nori dalintis su tam tikromis žmonių grupėmis ar bendruomenėmis. Dauguma socialinių tinklalapių suteikia galimybę vartotojui patikrinti, kaip jis atrodo kitų vartotojų akimis, t. y. peržiūrėti „privatumo nustatymus“. Tokiu būdu galima lengvai pastebėti, ar kiti žmonės gali matyti tam tikrą informaciją, kuria su jais nenorėtumėte dalintis.

4 ŽYMĖJIMO KONTROLIAVIMAS

Privatumo apsaugojimas neapsiriboja vien tik informacijos, kurią į socialinius tinklus įkelia jūsų vaikas, apsaugojimu. Kiti žmonės taip pat gali publikuoti nuotraukas ar vaizdo filmukų nuorodas ir prie šios medžiagos pažymėti jūsų vaiko vardą be jo sutikimo. Tai labiau žinoma kaip žymėjimas (angl. Tagging). Dauguma socialinių tinklalapių leidžia vartotojams atsisakyti žymėjimo arba kontroliuoti jį pasirinkus parinktį, dėl kurios prie kiekvieno pažymėjimo prie tam tikros medžiagos bus paprašoma vartotojo sutikimo. Paskatinkite savo vaiką tai padaryti, kad jis galėtų pats kontroliuoti savo internetinę reputaciją.

5 JAUTRIOS INFORMACIJOS ATSKYRIMAS

Paskutinis, bet ne mažiau svarbus dalykas: paprašykite savo vaiko nepublikuoti informacijos, kuri yra jautri. Norėdami sužinoti daugiau informacijos, atsisiųskite „Asmeninės informacijos“ patarimus.

REIKIA DAUGIAU INFORMACIJOS?

Socialinio tinklalapio Facebook privatumo politika:

www.facebook.com/about/privacy/

Socialinio tinklalapio Facebook pagalbos privatumo klausimais centras:

www.facebook.com/help/privacy

Daugiau sužinokite apie Saugesnio interneto tinklą:

www.saferinternet.org

JŪSŲ VAIKAI SKAITMENINIAME PASAULYJE

PATARIMAI TĖVAMS

ŽAIDIMAI INTERNETE

Žaidimai internete gali turėti teigiamos įtakos jūsų vaikų vystymuisi. Vis dėlto, reikia tinkamai suplanuoti žaidimų internete ir kitų kasdinių vaikų veiklų laiką. Taip pat rekomenduojama stebėti, kokio turinio žaidimus internete žaidžia jūsų vaikai, kad įsitikintumėte, jog tai yra saugu. O kad neliktų jokių abejonių dėl žaidimų saugumo, kodėl patiems jų neišbandžius?!

FAKTAI APIE INTERNETINIUS ŽAIDIMUS

- 1** 83 % vaikų iš viso pasaulio žaidžia žaidimus internete.
- 2** ES vaikų internete tyrimas parodė, kad žaidimai yra **antra pagal mėgstamumą** vaikų veikla internete.
- 3** Žaisdami žaidimus vaikai privalo laikytis žaidimo taisyklių, sekti nurodymus – **tai gali padidinti vaiko disciplinumą ir savarankiškumą**.
- 4** Vienas iš keturių 11–16 metų vaikų sutinka, kad **suaugusiems skirti žaidimai yra mėgstamiausi**.
- 5** Nėra jokių įrodymų, kad **smurtiniai žaidimai didintų agresyvumą ar žiaurumą**.

PAGAL AMŽIŲ TINKANTYS ŽAIDIMAI

Taikydami Europoje priimtą kompiuterinių žaidimų vertinimo sistemą **PEGI** netgi nepatyrę žaidėjai gali pasirinkti tinkamus žaidimus.

Žaidimų vertinimo sistemos PEGI etiketė yra ant neinternetinių kompiuterinių žaidimų dėžučių priekio ir galinės dalies. Joje apibūdinamas žaidimo turinys ir nurodomos tokios amžiaus rekomendacijos: 3+, 7+, 12+, 16+ ir 18+.

Žaidimų etiketėse taip pat paaiškinama, kodėl žaidimas rekomenduojamas tam tikro amžiaus asmenims. Skiriami aštuoni požymiai: žiaurumas, netinkama kalba, baimė, narkotikai, seksas, diskriminacija, lošimas ir internetiniai žaidimai su kitais asmenimis. Tokios rekomendacijos etiketėse padeda tėvams suprasti, ar žaidimo turinys tinka jų vaikams, tačiau jos neatkreipia dėmesio į žaidimo sudėtingumo lygį ir lavinamus įgūdžius.

Išpopuliarėjus žaidimams internete žaidimų vertinimo sistema PEGI sukūrė internetinį logotipą, kurį gali turėti bet kuris internetinis žaidimų tinklalapis, parodydamas, kad tas tinklalapis atitinka sistemos PEGI Saugumo internete

kodekso reikalavimus. Šiuose reikalavimuose tinklalapių kūrėjai įsipareigoja neskelbti nelegalios ar įžeidžiančios informacijos ar bet kokių nepageidaujamų, vartotojų įkeltų nuorodų, užtikrinti, kad tinklalapis būtų saugus jauniems žmonėms, žaidžianties internete.

PATARIMAI DĖL ŽAIDIMŲ INTERNETE

- ▶ Apribokite laiką, kurį jūsų vaikas praleidžia žaisdamas žaidimus.
- ▶ Paskirstykite žaidimo internete ir kitų vaiko kasdinių veiklų, tokių kaip susitikimų su draugais, laiką.
- ▶ Peržiūrėkite žaidimų vertinimo sistemos PEGI simbolius ir nuspręskite, ar žaidimo turinys tinka jūsų vaikui.
- ▶ Nustatykite griežtas taisykles dėl pirkimo žaidžiant internete.
- ▶ Kai vaikas žaidžia internete kartu su kitais žmonėmis, įsitinkinkite, kad jis nepasidalija su jais savo asmenine informacija.
- ▶ Išbandykite žaidimus patys ar žaiskite kartu su savo vaiku. Galbūt jums tai patiks.

REIKIA DAUGIAU INFORMACIJOS?

Sistema PEGI:

www.pegi.info/en/

Gerų žaidimų gidas:

www.pegi.info/en/index/id/media/pdf/241.pdf

Vaizdo žaidimų žaidėjai Europoje 2010: Interaktyvi programinės įrangos federacija Europoje:

www.isfe.eu/sites/isfe.eu/files/video_gamers_in_europe_2010.pdf

Sužinokite daugiau apie Saugesnio interneto tinklą:

www.saferinternet.org

ins@fe

JŪSŲ VAIKAI SKAITMENINIAME PASAULYJE

PATARIMAI TĒVAMS

BLOKAVIMAS

Naršydamas internete vaikas gali aplankyti tinklalapius, kuriuose iškyla langų su netinkama medžiaga ar reklamomis. Labai svarbu išmokyti vaiką, kaip blokuoti iškylančiuosius langus. Žinojimas, kaip blokuoti tokius tinklalapius, padės išvengti nepageidaujamo turinio langų bei reklamų. Pabandykite apsilankyti savo vaiko mėgstamiausiuose tinklalapiuose ir patikrinkite, ar asmeninė informacija yra nepasiekiamo ir ar neiškyla nepageidujamų reklamų. Yra dvi galimybės, kurios gali padėti kontroliuoti jūsų vaiko lankomų interneto tinklalapių turinį, – tai filtravimas ir blokavimas.

1 FILTRAVIMAS IR BLOKAVIMAS

Jūs galite pasirinkti **filtruoti** ar **blokuoti** bet kokį turinį, kuris yra netinkamas jūsų vaikui. Galite kontroliuoti prieigą prie tam tikrų interneto tinklalapių, žodžių ar paveikslėlių ir taip apsaugoti vaiką nuo nepageidaujamo turinio medžiagos. Atsižvelgdami į tai, ką norite kontroliuoti, jūs galite pakoreguoti nustatymus savo interneto naršyklėje ar naudoti interneto filtravimo programą.

Lengviausias būdas užblokuoti tam tikrus tinklalapius yra pakeisti savo interneto naršyklės nustatymus. Jei naudojate naršyklę *Internet Explorer*, ją atidarę spustelėkite *Įrankius* (angl. *Tools*) puslapio viršuje. Pasirinkite *Interneto parinktis* (angl. *Internet options*) ir ieškokite kortelės *Privatumas* (angl. *Privacy*). Atsidarius langui *Privatumas* (angl. *Privacy*) paspauskite žemiau esantį mygtuką *Svetainės* (angl. *Sites*), kuriame galite įrašyti nepageidaujamo interneto tinklalapio adresą. Šis procesas skirsis naudojant kitą naršyklę, tačiau nurodymus, kaip pakeisti nustatymus kitose naršyklėse, galima lengvai rasti internete. Turėkite omenyje, kad naršyklės nustatymų pakeitimas nėra visuomet efektyvus 100%, todėl jūs galite pagalvoti apie papildomą filtravimo ir blokavimo programinę įrangą, kuri tėvams siūlo daugiau galimybių, kaip kontroliuoti savo vaikų naršymą internete. Norėdami apsispręsti, kuri priemonė labiausiai atitinka jūsų poreikius, apsilankykite Europos Komisijos **SIP Bench II tinklalapyje**. Jame rasite naudingo tyrimo apie tėvų kontrolės priemones rezultatus.

2 KONTROLIAVIMAS

Norite ne apriboti, o sekti savo vaiko veiklą internete? Tokiu būdu jis turės laisvę savarankiškai nagrinėti internetinį pasaulį, o jūs bet kada galėsite įsitraukti į šį procesą. Atsižvelgdami į tai, ką kontroliuosite, jūs galite sužinoti visų vaiko aplankytų tinklalapių pavadinimus ir jų pobūdį, peržiūrėti bet kokią informaciją, įkeltą į socialinius tinklalapius, perskaityti internetinius pokalbius, susirašinėjimus ir netgi nuskenuoti

savo vaiko elektroninius laiškus.

Vis dėlto tėvai ne visada gali kasdien peržiūrėti, ką jų vaikai veikia internete, todėl dauguma kontroliavimo programinių įrangų suteikia galimybę gauti įspėjamąjį signalą, kai aplankomas tam tikras tinklalapis ir tam tikro turinio informacija yra publikuojama. Interneto naršyklės ne visada turi priemones kontroliuoti, todėl tokias programas reikia nusipirkti.

Nesvarbu, ar jūs pasirenkate kontroliuoti ir/ar naudoti filtravimo programas, jūs taip pat turite nuspręsti, ar apie tai pasakysite vaikui ar nuo jo nulspręsite. Labai svarbu apsvarstyti tam tikro kontroliavimo būdo plusus ir minusus ir atsižvelgti į savo vaiko asmenybę ir amžių. Maži vaikai yra labiausiai pažeidžiami, nes jiems dar stinga socialinių įgūdžių suprasti, jog naršant internete esama pavojų, todėl jie daug labiau išsigąsta aptikę tam tikros žalingo turinio informacijos. Jei vaikas yra mažas, labai sunku nuspręsti, kokio turinio informaciją užblokuoti.

Nors mažų vaikų kontrolė gali būti efektyvi, su paaugliais situacija yra visai kitokia. Kadangi jie turi daugiau naršymo internete patirties, gali lengviau įveikti bet kokią jūsų taikomą kontrolę. Be to, paaugliai nuolat kovoja dėl savarankiškumo ir laisvės viską daryti savitu būdu. Slaptas kontroliavimas ar informacijos blokavimas be jų sutikimo gali turėti priešingą poveikį. Pamokykite paauglius, kaip jie gali atsakingai „kaupti savo internetinę patirtį“ užblokuodami nepageidujamus tinklalapius ir turinį. Ugdykite reikiamus įgūdžius, kad paaugliai būtų geri piliečiai skaitmeninėje erdvėje ir naršytų internete saugiai ir patogiai.

REIKIA DAUGIAU INFORMACIJOS?

SIP Bench II tinklalapis:

www.sipbench.eu

Sužinokite daugiau apie Saugesnio interneto tinklą:

www.saferinternet.org

JŪSŲ VAIKAI SKAITMENINIAME PASAULYJE

PATARIMAI TĖVAMS

PAVOJAI INTERNETE

Geriausia gynyba nuo internetinių pavojų yra atvirumas, sąmoningumas ir švietimas. Kalbėkitės su savo vaikais apie jų veiklą internete, dalinkitės patirtimi ir mokykitės iš jų. Padėkite jiems naudotis technologijomis pozityviai ir atsakingai, nustatykite jiems ribas ir patarkite. Toliau pateikiamos galimos rizikos, apie kurias turėtume pasikalbėti su savo vaikais.

1 TAPATYBĖS VAGYSTĖ

Tapatybės vagystė (angl. **Identity theft**) – tai asmens duomenų vagystė, siekiant apsimesti kitu žmogumi, dažniausiai finansiniais tikslais. Ši problema nėra nauja, tačiau internetiniame pasaulyje pastaruoju metu ji tapo itin aktuali. Internetas nusikaltėliams suteikia naujų galimybių surinkti dar daugiau asmens duomenų. Nusikaltėliai naudoja daug įvairių metodų asmeninei informacijai rinkti pradedant nuo internete paskelbtų duomenų rinkimo (socialiniuose tinkluose paskelbta informacija) iki šlamšto siuntimo, sukčiavimo pasinaudojant nepageidaujamomis elektroninio pašto žinutėmis ar falsifikuotais interneto tinklalapiais siekiant išgauti prisijungimo prie informacinių sistemų slaptažodžius ar kitus konfidencialius duomenis. Taip pat dažnai vartotojai automatiškai yra nukreipiami į netikrus sukčių valdomus puslapius, kurių tikslas yra konfidencialios asmeninės informacijos vagystė, pavyzdžiui, slaptažodžių ar banko sąskaitų numerių pasisavinimas. Geriausias būdas išvengti vagysčių, be jokių abejonių, yra patarti vaikui internete neskelbti asmeninės informacijos – banko sąskaitos numerio, adreso, telefono numerio, asmens dokumentų duomenų ir kt.

2 NEPAGEIDAUJAMOS ŽINUTĖS, DUOMENŲ VAGYSTĖS IR AUTOMATINIS VARTOTOJŲ NUKREIPIMAS

Nepageidaujami laiškai (angl. **Spam**) dažniausiai yra platinami dideliais kiekiais ir gali būti įvairaus turinio, pavyzdžiui, pornografiniai, siūlantys medikamentus, abejotinus finansinius sandorius arba tiesiog „per gerus“ pasiūlymus.

Duomenų vagystė (angl. **Phishing**) – tai tokia sukčiavimo forma prieš organizacijas ar privačius asmenis, kai pasinaudojant nepageidaujamomis elektroninio pašto žinutėmis ar falsifikuotais interneto tinklalapiais siekiama išgauti prisijungimo prie informacinių sistemų slaptažodžius ar kitus konfidencialius duomenis.

Automatinio vartotojų nukreipimo (angl. **Pharming**) į netikrus sukčių valdomus puslapius tikslas – konfidencialios asmeninės informacijos vagystė, pavyzdžiui, slaptažodžių ar banko sąskaitų numerių. Pasikalbėkite su savo vaikais apie tai, kaip būtų galima išvengti tokių dalykų.

3 SEKSUALINIS VILIOJIMAS

Seksualinis vaikų viliojimas (angl. **Grooming**) – tai veiklos,

kurios sąmoningai vykdomos norint susidraugauti su nepilnamečiu vaiku ir užmegzti emocinį ryšį. Šių specialių santykių tikslas yra sumenkinti vaiko drovumą siekiant parengti jį seksualiniam išnaudojimui. Toks vaikų viliojimas gali būti vykdomas siekiant vaikus įtraukti į nelegalią veiklą, pavyzdžiui, vaikų prostituciją ar pornografiją.

4 KIBERNETINĖS PATYČIOS

Kibernetinės patyčios (angl. **Cyberbullying**) galima įvardyti kaip siekimą įskaudinti, nuvilti, pulti ar sugėdinti kitą žmogų. Priekabauti elektroninėje erdvėje galima bjauriomis telefoninėmis žinutėmis, paliekant nemalonius įrašus socialiniuose tinkluose, elektroniniais laiškais ar žinutėmis pokalbių svetainėse ar tinklalapiuose

Kibernetinės patyčios gali būti dar žalingesnės nei įprastos patyčių formos dėl šių priežasčių:

- ▶ Galimybė elektroniniu būdu įsiveržti į aukos namus ir asmeninę erdvę.
- ▶ Tikimybė surinkti didesnę stebinčiųjų auditoriją.
- ▶ Greičiau sklindančios žeminančios žinutės ar vaizdai.
- ▶ Sudėtinga kontroliuoti elektroniniu būdu platinamą informaciją.
- ▶ Dėl priekabautojų elektroninėje erdvėje anonimiškumo vaikai gali būti įtraukti į tokią veiklą (ir kaip nusikaltėliai, ir kaip stebėtojai), apie kokią patys nė nebūtų pagalvoję.

Tegul jūsų vaikai žino, kad yra normalu blokuoti „draugelius“ ar tiesiog atsijungti nuo interneto svetainės, jei koks nors asmuo ar dalykas juos verčia internetinėje erdvėje jaustis nepatogiai. Apie elektroninėje erdvėje kilusias problemas taip pat būtų naudinga pasikalbėti ir su patikimu suaugusiuoju: tai padės vaikams ir jaunimui įsitikinti, kad jie pasielgė saugiai ir tinkamai.

REIKIA DAUGIAU INFORMACIJOS?

Sužinokite daugiau čia:

www.saferinternet.org

JŪSŲ VAIKAI SKAITMENINIAME PASAULYJE

PATARIMAI TĒVAMS

INTERNETINIAI DRAUGAI

Padėkite savo vaikams ugdytis žinias ir įgūdžius priimti tinkamus sprendimus apie žmones, sutiktus internete.

1 PER GERAI, KAD BŪTŲ TIESA!

Pasakykite savo vaikams, kad būtų atsargūs su žmonėmis, kurie yra pernelyg draugiški, pavyzdžiui, kurie sakosi mėgstantys visiškai tokią pačią muziką, filmus, aktorius ir t. t. Internetinio užpuoliko tikslas yra pelnyti vaikų pasitikėjimą. Pirmiausia užpuolikas bus vaikams labai malonus ir apsimes esantis jų „sielos draugas“.

2 NEATITIKIMAI DRAUGŲ PASAKOJIMUOSE

Patarkite savo vaikams atkreipti dėmesį į neatitikimus draugų pasakojimuose. Pavyzdžiui, vaikai turėtų atkreipti dėmesį, jei internetinių draugų pasakojimuose pastebi, jog draugas staiga sakosi esąs daug vyresnis nei sakė anksčiau. Jei taip nutinka, geriausia būtų nutraukti visus santykius.

3 VADOVAUKITĒS SAVO INTUICIJA

Jeigu jūsų vaikas turi nors menkiausių įtarimų, turėtų nedvejodamas pasikalbėti su suaugusiuoju.

4 SUDĒTINGA SEKSO TEMA

Tyrimai parodė, kad paaugliai, kurie internetinėje erdvėje kalba apie seksą, dažniau susiduria su užpuolikais. Šie užpuolikai dažniausiai bando sumažinti vaikų drovumą ir pokalbiuose užvesti temas apie seksą. Pasakykite savo vaikams, kad, jei internetinėje erdvėje nepažįstamieji pradeda kalbėti temomis apie seksą, reikėtų apie tai pranešti patikimam suaugusiajam ir tuoj pat nustoti bendrauti su įtartinu asmeniu.

5 PASIKLIAUK PATIKIMU SUAUGUSIUOJU

Įsitikinkite, kad jūsų vaikai žino, jog visada gali kreiptis į jus ar kitą patikimą suaugusį žmogų, jeigu jaučiasi bauginami ar jiems dėl kažko nesmagu internetinėje erdvėje. Padėkite jiems pranešti **apie nemalonumus policijai ar parašyti į atitinkamą tinklalapį.**

6 SUSITIKIMAI SU INTERNETINIAIS DRAUGAIS – NUSTATYKITE TAISYKLES

Jei jūsų vaikai nori susitikti su internetiniais draugais realiaame pasaulyje pirmą kartą, **susitarkite dėl griežtų taisyklių.**

REIKIA DAUGIAU INFORMACIJOS?

OnGuard Online:

www.onguardonline.gov

INHOPE:

www.inhope.org

Find out more from the Insafe network:

www.saferinternet.org

JŪSŲ VAIKAI SKAITMENINIAME PASAULYJE

PATARIMAI TĖVAMS

SUSITIKIMAS SU NEPAŽĪSTAMAISIAIS

Internetinėje erdvėje vaikai gali bendrauti su žmonėmis iš viso pasaulio. Internetiniai „draugai“ kartais gali tapti draugais ir realiame gyvenime. Tai reiškia, kad kartais jūsų vaikai gali norėti susitikti su internete sutiktais nepažįstamaisiais. Atsižvelgdami į savo vaiko amžių ir brandą, susitikimo kontekstą, galite leisti vaikui į susitikimą vykti su draugu, o ne su patikimu suaugusiuoju. Tačiau kartais vaikai gali būti labai naivūs ir neturėti pakankamai socialinių įgūdžių tinkamai įvertinti internetinių draugų ketinimus, taigi, yra labai svarbu nustatyti aiškias susitikimo su nepažįstamuoju realiame gyvenime taisykles.

PRIMINKITE VAIKUI, KAD:

- 1** Prieš susitikdamas su internetiniu draugu sužinotų kuo daugiau informacijos apie jį: paklaustų apie šeimą, pomėgius ir t. t. Jeigu internetinio draugo pasakojimuose esama bet kokių neatitikimų ar jie atrodo per gražūs, kad būtų realūs, geriau su tokiu asmeniu nesusitikti.
- 2** Praneštų patikimam suaugusiajam (tėvams/šeimos nariui/globėjui), kad ketina susitikti su internetiniu draugu. Kad prieš susitikdamas apie jį papasakotų.
- 3** Praneštų patikimam suaugusiajam (tėvams / šeimos nariui / globėjui), kur ir kada susitinka su naujuoju draugu. Susitarkite, kada vaikas turi grįžti namo.
- 4** Internetinėje erdvėje žmonėms labai paprasta apsimesti kažkuo kitu. Tačiau yra naudinga pačiam paieškoti daugiau informacijos interneto paieškos sistemoje Google ar paklausinėti draugų ir šeimos.
- 5** Į pirmąjį susitikimą vyktų su patikimu draugu ar suaugusiuoju. Lydintys asmenys visada gali išeiti iš susitikimo, kai atvyksite į vietą ir jausitės ramiai. Jeigu internetinis draugas atsisako atvykti į susitikimą, kuriame dalyvaus suaugusysis ar draugas, vertėtų susimąstyti.
- 6** Susitartų susitikti viešoje vietoje, o ne privačioje erdvėje. Aplink esantys žmonės suteiks saugumą.
- 7** Įsitikintų, kad telefono baterija yra įkrauta. Kad visuomet telefoną turėtų su savimi.

- 8** Pasitikėtų savo nuojauta. Jeigu kažkas atrodo negerai, geriausia būtų nutraukti susitikimą ir susisiekti su patikimu suaugusiuoju.
- 9** Kelis kartus susitiktų su nauju draugu naudodamasis šiomis taisyklėmis, kol jausis užtikrintas, kad bendrauja tikrai su tuo žmogumi, su kuriuo susipažino internete.

REIKIA DAUGIAU INFORMACIJOS?

Sužinokite daugiau čia:
www.saferinternet.org

JŪSŲ VAIKAI SKAITMENINIAME PASAULYJE

PATARIMAI TĒVAMS

ASMENINĒ INFORMACIJA

Bet kokia informacija, kurią paskelbiame internete, jame lieka visą laiką ir yra visiems prieinama. Tai reiškia, kad labai svarbu nuodugnai išanalizuoti, ką jūs ir jūsų vaikai gali atskleisti internetinėje erdvėje. Turėtumėte padėti savo vaikams suprasti, kokiose situacijose jie galėtų pasidalinti privačiomis detalėmis, ir aptarti atvejus, kai nereikėtų viešinti jokios asmeninės informacijos.

1 TAPATYBĖS ATSKLEIDIMAS

Jūsų vaiko vardas, identifikacijos numeris, adresas, telefono numeris yra vertinga informacija internetiniams nusikaltėliams. Patarkite savo vaikams, kad tokią informaciją kaip telefono numerį ar adresą galima pasakyti tik patikimiems draugams. Tai apsaugotų vaikus nuo internetinių nusikaltėlių ir sumažintų pavojų tapti internetinio priekabiavimo aukomis.

2 BUVIMO VIETOS ATSKLEIDIMAS

Tinkamu metu ir tinkamoje vietoje pasikalbėkite su savo vaikais apie tai, kad nereikėtų viešinti informacijos apie savo buvimo vietą. Pasakykite, kad nereikia atskleisti ne tik savo adreso, bet ir informacijos apie tai, į kokią mokyklą jie eina ar kur sportuoja. Taip pat svarbu įspėti vaikus, kad jie neatskleistų detalių apie planuojamas keliones ar kada jų namai liks tušti. Atskleista tokia informacija gali būti puiki dovana vagims!

3 VIETOS NUSTATYMO PASLAUGOS

Vietos nustatymo paslaugos naudojami mobilųjų įrenginių teikiama informaciją apie geografinę vartotojo padėtį ir teikia informaciją apie šalia esančias paslaugas ir pramogas. Svarbu patikrinti visas aktyvias aplikacijas jūsų vaikų mobiliuosiuose telefonuose ir nuspręsti, ar jos turėtų būti aktyvios ar ne.

4 FINANSINĒ INFORMACIJA

Informuokite savo vaikus, kad bet kokia finansinė informacija, pavyzdžiui, banko sąskaitos numeris niekada neturėtų būti skelbiama internetinėje erdvėje.

5 SLAPTAŽODŽIAI

Įspėkite savo vaikus, kad dalindamiesi savo slaptažodžiais su kitais jie suteikia lengvą prieigą prie savo paskyros.

Slaptažodžių nepartartina atskleisti net ir geriems draugams.

6 SEKSUALINIO POBŪDŽIO ŽINUTĖS, NUORAUKOS AR VAIZDO ĮRAŠAI

Visi žinome, kad vaikai auga greitai ir patys pradeda tyrinėti savo seksualumą netgi anksčiau nei mes, tėvai, esame tam pasiruošę. Skatinkite savo vaikus nekurti ir nesidalinti seksualinio turinio nuotraukomis, vaizdo įrašais ar žinutėmis, susijusiomis su jai pačiais (ar kitais asmenimis), kadangi tokia medžiaga gali lengvai pasklisti internetinėje erdvėje ir bet kas visa tai gali pamatyti. Tai ne tik gali sugadinti jų reputaciją, bet ir pažeisti įstatymus.

7 „NEPATOGIOS“ NUOTRAUKOS AR VAIZDO ĮRAŠAI BEI SKAUDINANTYS IR ĮŽEIDŽIANTYS KOMENTARAI

Skatinkite savo vaikus gerai pagalvoti prieš skelbiant informaciją internetinėje erdvėje. Žmonių elgesys internetinėje erdvėje, taip pat ir jų skelbiama informacija, kuria jų internetinę reputaciją. Prisiminkite, kad tai, ką dabar skelbiate internetinėje erdvėje, liks visada. Kad vaikai išvengtų nusivylimų ateityje (universitete, darbe), patarkite jiems, kad geriausią būtų susikurti teigiamą reputaciją.

REIKIA DAUGIAU INFORMACIJOS?

Sužinokite daugiau tinklapyje:

www.saferinternet.org

JŪSŲ VAIKAI SKAITMENINIAME PASAULYJE

PATARIMAI TĖVAMS

INTERNETINĖ REPUTACIJA

Gyvename visuomenėje, kurioje daugiau nei 85 procentai darbdavių teigia, kad tikrina informaciją internete apie kandidatus į darbo vietą, taigi jūsų vaikams labai svarbu valdyti savo reputaciją internete. Tai, ką mes skelbiame internete, formuoja mūsų įvaizdį visuomenėje. Štai keletas pavyzdžių:

NUBAUSTI DĖL PRANEŠIMO SOCIALINIO

TINKLO SVETAINĖJE FACEBOOK

Du septintos klasės Chapel Hill vidurinės mokyklos mokiniai buvo nušalinti nuo pamokų, o vienas pašalintas iš mokyklos, kai socialinio tinklo svetainėje Facebook paskelbė neigiamą informaciją apie mokytoją (*My Fox Atlanta* duomenimis). Mokiniai buvo kaltinami pažeidę mokyklos kodeksą. Viena iš mokinių, Alejandra Sosa, teigia besigailinti socialinio tinklo svetainėje Facebook pavadinusi savo mokytoją pedofilu. Ji buvo nušalinta nuo pamokų dešimčiai dienų. Alejandra savo pareiškimu teigia, kad neturėjo ketinimų sugadinti savo mokytojo reputacijos

SU GIMTADIENIU!

Thessa, mergina iš Vokietijos miesto Hamburgo, manė, kad į gimtadienio vakarėlį pakvietė tik keletą savo draugų, tačiau vakarėlyje pasirodė apie 1 500 žmonių, dėl kurių šešiolikmeči merginai teko bėgti iš savo namų. Thessa nepatikrino privatumo nustatymų socialinio tinklo svetainėje Facebook kurdama kvietimą į savo gimtadienį – kvietimas buvo matomas visiems Facebook'o vartotojams. Artėjant vakarėliui žmonių, patvirtinusių, kad dalyvaus šventėje, skaičius išaugo iki 15 000. Nors merginos tėvai atšaukė vakarėlį ir pranešė apie tai policijai bei išplatino viešą pranešimą, visa tai nesulaikė atkakliausių vakarėlio svečių. Thesos gimtadienio vakarą didžiulė minia susirinko švęsti jos gimtadienio, nors pati ji vakarėlyje nedalyvavo. Tąkart vienuolika žmonių buvo sulaukyti, vienas policijos pareigūnas buvo sužeistas.

REIKIA DAUGIAU INFORMACIJOS?

Sužinokite daugiau puslapyje:

www.saferinternet.org